

Journal of Analytic Divinity
<https://dergipark.org.tr/tr/pub/jad>
E-ISSN: 2602-3792
7/1 (2023), 116-130.

Reformist Bir Modern Arap Edebiyatı Şairi Bedir Şakir Seyyab'a Dair Bir İnceleme

A Review of A Reformist Modern Arab Literature Poet: Bedir Shakir Sayyab

Cennet Asana

Arş. Gör. Dr (Aday), Dicle Üniversitesi İlahiyat Fakültesi, Temel İslam Bilimleri, Arap Dili ve Belagati,

Res., Assist. Phd. (Candidate), Dicle University Faculty of Theology, Basic Islamic Sciences, Arabic Language and Rhetoric. Diyarbakır, Türkiye.

E-posta: asanacennet@gmail.com

ORCID ID: 0000-0002-8184-842X.

Hatice Keskinoglu

Arş. Gör. Dr. (Aday) Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi, İslami İlimler Fakültesi, Temel İslam Bilimleri, Arap Dili ve Belagati

Res. Assist. Phd. (Candidate) Ankara Yıldırım Beyazıt University, Faculty of Islamic Sciences, Basic Islamic Sciences, Arabic Language and Rhetoric, Ankara, Türkiye.

E-posta: hozipek@ybu.edu.tr

ORCID ID: 0000-0001-9508-6326

Makale Bilgisi | Article Information

Makale Türü / Article Type: Araştırma Makalesi/Research Article

Geliş Tarihi / Date Received: 21 Mart/March 2023

Kabul Tarihi / Date Accepted: 09 Haziran/June 2023

Yayın Tarihi / Date Published: 15 Haziran/June 2023

Yayın Sezonu / Pub Date Season: Yaz/Summer

DOI: jad.1268855

Cite as / Atıf: Asana, Cennet-Keskinoglu, Hatice. "Reformist Bir Modern Arap Edebiyatı Şairi Bedir Şakir Seyyab'a Dair Bir İnceleme". *Journal of Analytic Divinity*, 7/1, 2023, 116-130.

İntihal/Plagiarism: Bu makale, iThenticate yazılımınca taranmıştır. İntihal tespit edilmemiştir. This article has been scanned by iThenticate. No plagiarism detected.

Etik Beyan/Ethical Statement: Bu çalışmanın hazırlanma sürecinde bilimsel ve etik ilkelere uyulduğu ve yararlanılan tüm çalışmaların kaynakçada belirtildiği beyan olunur/It is declared that scientific and ethical principles have been followed while carrying out and writing this study and that all the sources used have been properly cited (Cennet Asana-Hatice Keskinoglu)

Finansal Destek / Grant Support: Yazarlar bu çalışma için finansal destek almadıklarını beyan etmiştir. / The authors declared that this study has received no financial support.

CC BY-NC 4.0 | This paper is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial License

Yazar Katkıları / Author Contributions: Veri Toplanması, Analizi ve Revizyon 1. Yazar % 60, 2. Yazar % 40

Web: <http://dergipark.org.tr/jad> | **e-mail to:** editorjand@gmail.com

Öz

Yirminci yüzyıl Arap edebiyatçılarından biri olan Bedir Şakir Seyyab (1926-1964), Arap Şiirinin klasik vezinli biçiminden vazgeçilmesi gerektiği çağrısında bulunan ve serbest Şiiri başarıyla uygulayan ilk Şairlerden biridir. Bu nedenle Seyyab, modern Arap edebiyatında özgün ve önemli bir yere sahiptir. Zira o, modern Arap edebiyatına yeni ufuklar kazandırma hususunda çağdaşlarının öncüsü olmuştur. Sözelimi Seyyab'ın *Unşûdetu'l-matar* isimli Şiiri, hem serbest Şiirin en müttekâmil şekilde uygulanmış biçimi olması bakımından hem de sembolik ifadeler ve mitolojik atıflar içermesi bakımından yirminci yüzyılda Arap Şiirinde biçim ve içerik noktasında görülen bütün yenilikleri başarılı bir şekilde ihata etmektedir. Bu çalışmada Bedir Şakir Seyyab'ın bir Şair olarak modern Arap edebiyatındaki yeri saptanmaya çalışılacaktır. Bu bağlamda Seyyab'ın hayatı ve eserleri, yaşadığı sosyal ve siyasi çevrenin edebî hayatındaki rolü, edebî kişiliği, Şiirlerinin oluşumuna etki eden faktörler ve Şiirlerinin geçirdiği aşamalar üzerinde durulacaktır. Bu sayede araştırmanın konusu olan Bedir Şakir Seyyab ve Şiirleri hakkında genel bir portre oluşturulması hedeflenmektedir.

Anahtar Kelimeler: Modern Arap Edebiyatı, Bedir Şakir Seyyab, Serbest Şiir, Edebî Biçim, Arap Şiiri.

Abstract

Bedir Shakir Sayyab (1926-1964), one of the twentieth century Arab writers, is the first person to call for the liberation of Arabic poetry from its classical prosody form. In addition, he is one of the first poets to successfully implement the free verse. For this reason, Sayyab has a very important place in modern Arabic literature. Because he is a leading poet who pioneered his contemporaries in bringing new horizons to modern Arabic literature. For example, Sayyab's poem *Unshudat al-Matar* successfully encompasses all the innovations seen in form and content in Arabic poetry in the twentieth century, both in terms of being the most perfect form of free verse and containing symbolic expressions and mythological references. In this study, the place of Bedir Shakir Sayyab as a poet in modern Arabic literature will be determined. In this context, after a short introduction, the life and works of Sayyab, the role of the social and political environment in his literary life, his literary personality, the factors affecting the formation of his poems, the stages of his poems and his place in modern Arabic literature will be discussed. In this way, it is aimed to create a general portrait about Bedir Shakir Sayyab and his poems, which is the subject of the research.

Keywords: Modern Arabic Literature, Bedir Shakir Sayyab, Free Verse, Literary Form, Arabic Poetry.

Giriş

Bugünkü anlamda edebiyat tarihi incelemeleri, ilk olarak 18. yüzyılda İtalyanlar tarafından başlatılmıştır. Avrupa'da başlayan bu yeni ilmî teşekkül, Arap dünyasına daha sonraki dönemlerde özellikle oryantalistlerin etkisi ile intikal etmiştir. Zamansal açıdan oldukça uzun bir süreyi kapsayan Arap edebiyatı tarihinin dönemlere ayrılması konusunda siyasi, sosyal veya kültürel olaylara ve değişimlere bağlı olarak farklı kriterler esas alınmış olsa da bugünkü edebiyat tarihi kitaplarında Arap edebiyatı genel olarak; Cahiliye Dönemi, İslami Dönem, Emeviler Dönemi, Endülüs Dönemi, Abbasiler Dönemi ve Modern Dönem şeklindeki başlıklar altında ele alınmaktadır.

Genel kabule göre Arap edebiyatının modernleşme serüveni, 18. yüzyılın sonları itibarıyla Arap dünyasında yaşanan siyasi ve sosyal problemlerin doğurduğu çöküş/duraklama/gerileme döneminin akabinde başlamıştır. Bu süreç günümüze kadar devam ettiği ifade edilen nahda/uyanış dönemi ile devam etmiştir. Söz konusu çöküş dönemi, 1258 yılında Moğolların Bağdat'ı ele geçirmesiyle mevcut ilmî ve edebî birikimin yok edilmesi, Endülüs'ün kaybedilmesi, 16. yüzyıldan itibaren Arap dünyasının Osmanlı hâkimiyetine girmesi ve bu dönemde Arap diline gereken önemin verilmemesi ile Avrupa'nın Arap İslam dünyasını sömürgeci emellerle istila etmesi gibi bir dizi olayın neticesinde tezahür etmiştir.¹

Çöküş döneminin sona erip uyanış döneminin başlaması da yine birçok etkenle ilişkilidir. Bu etkenleri Arap dünyasında görülen siyasi ve kültürel faaliyetler bağlamında ele almak mümkündür. Bu durumda Napolyon'un Mısır seferi, Mehmet Ali Paşa dönemi idari politikaları ve İngilizlerin Mısır'ı işgali gibi olaylar uyanış döneminin başlamasında etkili olan siyasal faktörlerin başında zikredilebilir. Bunun yanı sıra eğitim ve öğretim alanında yapılan ıslahatlar (okul ve üniversitelerin artması), yurtdışına öğrenci gönderilmesi, matbaacılığın gelişmesi, basın-yayın organlarının yaygınlaşması ile tercüme ve telif çalışmaları uyanış döneminin kültürel sacayakları olarak zikredilebilir.²

Söz konusu süreçte batı ile siyasi, sosyal ve kültürel alanda ciddi etkileşimler olmuştur. Bu durumun sonucunda Arap edebiyatı, Avrupa'nın uzun yüzyıllar boyunca geçirdiği edebî süreçleri oldukça kısa bir sürede tanıma fırsatı bulmuştur. Bu bağlamda Arap şiirindeki klasikleşmiş kalıpları taklit etmek yerine daha çok anlama odaklanma imkânı sağladığı için serbest vezni esas alan şiirler kaleme alınmaya başlanmıştır.³ Makalenin konusu olan Bedir Şakir Seyyab, *Unşûdetu'l-matar* adlı şiiri ile bu alanın öncülerinden biri olmayı başarmıştır. Bu makalede yenilikçi ve öncü kimliği nedeniyle

¹ Mehmet Yalar, *Hazırlayıcı Faktörler Işığında Modern Arap Edebiyatına Giriş* (Bursa: Emin Yayınları, 2009), 33-34.

² Yalar, *Modern Arap Edebiyatına Giriş*, 30-60.

³ Ramazan Kazan, "Arap Edebiyatında Serbest Şiirin İlk Örneklerinden: 'Bedir Şakir es-Seyyab'ın Unşûdetu'l-matar/Yağmurun Türküsü' Adlı Şiiri", *Süleyman Demirel Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 1/34 (2015), 48.

Seyyab'ın hayatı ve edebî kişiliği hakkında bilgi verilecek ve modern Arap şiirindeki yeri saptanmaya çalışılacaktır.

1. Bedir Şakir Seyyab'ın Hayatı ve Eserleri

Bedir Şakir Seyyab (1926-1964), Basra'nın güneyinde yer alan Ceykûr adındaki küçük bir köyde doğmuştur.⁴ Ceykûr'da yaşayan nüfusun büyük çoğunluğu Seyyab ailesine mensuptur. Bu köy, halkı genel olarak Seyyab ailesi ile dünürlük bağı olan Bukaa' köyüne kadar uzanmaktadır. Seyyab'ın annesi Ceykûr, babası ise Bukaa' köyündendir.

Dar gelirli bir ailenin ortanca çocuğu olan Seyyab, annesi dördüncü çocuğunun doğumu sırasında vefat ettiğinde henüz altı yaşındadır. Annesinin ölümü üzerine babası ikinci bir evlilik yapınca Seyyab, annesini kaybetmenin üzüntüsüne ek olarak kendisini ihmal etmeye başlayan babasının ilgisizliğine de maruz kalmıştır. Bunun yanı sıra Seyyab, tüm ailenin bir arada yaşadığı evde akrabalarının çocuklarının anne şefkatiyle büyüdüğüne şahit olmuş ancak kendisi bir yabancı gibi sevgiden mahrum bırakılmış ve bu durum kendisini yalnız ve dışlanmış hissetmesine neden olmuştur. Ayrıca önceleri köyün en zengin üçüncü ailesi olmalarına rağmen Seyyab doğduğu sırada iflas etmiş ve borçlar dolayısıyla ciddi problemler yaşamıştır. Ailenin sıkıntılı bir dönemden geçiyor olması ve bu durumun tüm ailenin hâletiruhiyesine yaptığı olumsuz baskı dolayısıyla evdeki gergin hava, zaten duyguları yeterince incinmiş olan Seyyab'ın daha fazla ihmal edilmesine neden olmuştur. Bunun üzerine o, anne şefkatine olan ihtiyacını gidermek ve annesinin yaşadığı topraklarda ona ait anılarla teselli bulmak için sık sık Ceykûr'daki anneannesini ziyaret etmiş ve sonunda babasının evini terk ederek anneannesinin yanında yaşamaya başlamıştır.⁵

Seyyab, anne tarafından dedesinin evinde yakın akrabaları ile yaşamış ve ilköğrenimini tamamladıktan sonra lise eğitimine Basra'da devam etmiştir. Ardından Yüksek Öğretmen Okulunda öğrenim görmek üzere Bağdat'a gitmiştir. Bu süre zarfında iki yıl Arap Edebiyatı bölümünü okuduktan sonra İngiliz Dili bölümünü okumuş ve 1945 yılında mezun olmuştur. Üniversite hayatı döneminde solcu siyasi akımlara olan meyli, İngiliz hâkimiyetine karşı Irak'ın bağımsızlığı yönündeki milli mücadelesi ve Filistin meselesine olan ilgisi ile tanınmıştır.

Bir dönem İngilizce öğretmeni olarak çalışan Seyyab, siyasi eğilimleri dolayısıyla görevinden uzaklaştırılmış ve hapse atılmıştır. Hürriyetine kavuştuktan sonra resmî olmayan işlerde çalışmış ancak katıldığı gösteriler nedeniyle 1952 yılında ülkesini terk edip önce İran'a oradan da Kuveyt'e göç etmek zorunda kalmıştır. Seyyab, 1954 yılında ülkesine geri dönmüş ve gazeteciliğin yanı sıra ihracat ve ithalat müdürlüğünde çalışmıştır. İngilizce öğretmenliği mesleğine geri döndükten sonra ise 1959 yılında Pakistan Büyükelçiliği'nde

⁴ Mehdi Salim, "Ruya et-Teskiliyye fi şî'ri Bedr Şakir es-Seyyâb", *el-Mecelletu's-Serîdî* 16 (2009), 212.

⁵ İhsan Abbas, *Bedir Şakir Seyyab (Dirâse fi hayâtihî ve şî'rihi)* (Amman: Darü'l-faris, 1992), 11-14.

çalışmaya başlamış ve ardından ihracat ve ithalat müdürlüğündeki işine geri dönmüştür. 1964 yılında ise iki yıldır devam eden şiddetli hastalığı neticesinde Basra' da vefat etmiştir.⁶

Seyyab, fiziksel olarak çok zayıf ve çelimsiz bir yapıya sahip olduğu gibi duygusal olarak da oldukça kırılğan ve değişken bir ruh hâline sahiptir. Onu bir "mahrumiyet insanı" olarak nitelemek mümkündür. Zira o, hayatı boyunca çeşitli zorluklar yaşamış, değer verdiği herkesi daha küçük yaşlarda kaybetmiş ve arzuladığı birçok şeyi elde edememiştir. Bu nedenle mahrum kaldığı ve arzulayıp elde edemediği şeyleri telafi etmek istercesine farklı uçlara yönelmiştir. Hâl böyle olunca Seyyab bir yandan hâletiruhiyesinden diğer yandan içinde yaşadığı toplumun gerçeklerinden kaçmak için alkole yönelip kendini her şeyden soyutlamıştır. Aynı zamanda felsefi bir altyapısı olmadığı hâlde toplumun problemlerinin çözümü için komünizmin savunuculuğunu yapmıştır.⁷

Ne var ki sürekli bir arayış hâlinde olan Seyyab, bir oluşumdan diğerine intikal etmiş ve hiçbir düşünce ya da oluşuma mütemediyen bağlı kalamamıştır. Bu nedenle bir dönem komünizmin savunuculuğunu yapmasına rağmen komünist partiden ayrılmıştır. Ardından Baas partisine katılmış ancak burada da uzun süre tutunamamış ve Suriye Milliyetçi Hareketine katılmıştır. Yine bu oluşumu da terk etmiş ve Arap Milliyetçileri Hareketine üye olmuştur. Ancak hayatının son dönemlerinde hastalığı dolayısıyla siyasi çevrelerden uzak kalmak zorunda kalmıştır.⁸

Seyyab, çok küçük yaşta annesini kaybettiği için erken yaşlardan itibaren bir kadın figürüne ihtiyaç duymuştur. O, sürekli olarak hayatının aşkını arasa da bir dizi başarısız aşk hikâyesi yaşamıştır. Şöyle ki Seyyab, ilk aşkı olan Vefika Hanım ile evlenmeye çalışmış ancak Vefika Hanım, başka bir adamla evlenmiştir. Bu kadın onun içinde öyle derin bir yara bırakmıştır ki yirmi yıl sonra vefat ettiğinde Seyyab ona *Ala's-Şâti/Sahilde* adlı bir kaside yazmıştır. Ardından köyde çobanlık yaptığı sırada gördüğü Hale adında kadın bir çobana âşık olan yazarın bu aşkı da Öğretmen Okulunda okumak üzere Bağdat'a gitmesi üzerine son bulmuştur. Sevgiye duyduğu ihtiyacı bir türlü tatmin olmayan şair, Bağdat'ta iki kıza daha âşık olsa da bu aşkları yine başarısızlıkla sonuçlanmıştır. Ardından gamzeli diye isimlendirdiği bir kıza duyduğu aşk hüsrana uğramış ve bu kız zengin bir Iraklı ile evlenmek için onu terk etmiştir. Sonrasında yaşadığı bir dizi aşk hikayesi de yine aynı hazin son ile neticelenmiştir. Sonuçta kendi köyünden İkbâl Taha adında bir kadınla evlenmiş ve bu evlilikten iki kız bir erkek evlat sahibi olmuştur.⁹

Bedir Şakir Seyyab'ın eserlerinin isimleri aşağıda sıralanmıştır.¹⁰

⁶ Hanna Fâhûrî, *el-Mu'cez fi'l-edebi'l-Arabî ve târîhîli* (Beyrut: Darü'l-cil, 1985), 391-392.

⁷ Hanna Fâhûrî, *el-Câmi fi târîhi'l-edebi'l-Arabî, el-Edebü'l-hadîs* (Beyrut: Darü'l-cil, 1986), 637-638.

⁸ Ahmet Ced', *Bedir Şakir Seyyab: Şair mine'l-Irak* (Amman: Darü'z-ziya, 1986), 16.

⁹ Bedir Şakir Seyyab, *Dîvânü Bedir Şakir es-Seyyab*, ed. Nâcî Allûş (Beyrut: Darü'l-avde, 2016), 23-25; Ced', *Bedir Şakir Seyyab*, 17-18.

¹⁰ Amir Ömer Muhammed Ahmed Osman, *el-Mûkevvinâtu'l-esasiyye li şahsiyyeti Bedir Şakir Seyyab* (Sudan: Ümmü Derman İslam Üniversitesi, Yüksek Lisans Tezi, 2015), 16-17.

Şiirleri: *Ezhâr Zâbile/Solmuş Çiçekler, Esâtîr/Efsaneler, el-Mûmisu'l-amyâ/Kör Fahîşe, Haffâru'l-kubûr/Mezar Kazıcısı, el-Esliha ve'l-etfâl/Silahlar ve Çocuklar, el-Ma'bedu'l-garîk/Batık Tapınak, Unşûdetu'l-matar/Yağmurun Türküsü, Ezhâr ve Esâtîr/Çiçekler ve Efsaneler, Menzilu'l-eknân/Kölelerin Evi, el-İkbâl/İkbal, er-Rîh/Rüzgar, E'asîr/Kasırgalar, Fecru's-selâm/Barış Şafağı*

Nesirleri: *el-Arabu ve'l-mesrah/Araplar ve Tiyatro, Kasâid Muhtâra mine's-şî'ri'l-alemiyyi'l-hadîs/Modern Dünya Şiirinden Seçme Şiirler, Kuntu Şuyû'iyen/Komünisttim, Resâilu's-Seyyab/Seyyab'ın Risaleleri.*

2. Yaşadığı Sosyal ve Siyasi Çevrenin Edebî Hayatındaki Rolü ve Edebî Kişiliği

Her ne kadar sanatın sanat için olduğu tezi ile sanatın toplum için olduğu tezi arasındaki rekabet dönemin siyasi, sosyal, iktisadi ve kültürel şartlarına göre farklı tezlerin lehine güç kazanmış olsa da sanatçının yaşadığı toplumun bir parçası olması hasebiyle ondan ayrı düşünülmemeyeceği ve derecesi farklı olsa dahi yaşadığı toplumdan etkileneceği kabul edilen bir olgudur. Buradan hareketle bu bölümde Seyyab'ın edebî kişiliği, kendisini çevreleyen sosyal ve siyasi ortam bağlamında incelenecektir.

Irak verimli topraklara sahip olması nedeniyle tarih boyunca tüm medeniyetlerin elde etmek istediği bir merkez olma özelliği taşımaktadır. M.Ö. Sasanilerin idaresinde olan bölge, Hz. Ömer döneminde İslam topraklarına katılmış ve Emevi ile Abbasi idarelerinde Araplar tarafından yönetilmeye devam etmiştir. Ardından Selçuklu ve Osmanlı hâkimiyetine giren bölge, petrolün bulunmasının da etkisiyle emperyalist güçlerin ilgi odağı hâline gelmiştir. I. Dünya Savaşı sonrasında bölgenin İngiliz idaresine geçmesiyle birlikte İngilizlerin bölgeyi sömürmesi ve halkın sefalet içinde yaşamaya zorlanması, şiddetli direniş hareketlerinin başlamasına yol açmıştır. Bunun üzerine İngilizler kukla bir Arap lider komutasında bölgenin kendi iç işlerinde bağımsız kalmasına razı olmak zorunda kalmışlardır. Ancak Irak halkı, bağımsızlık için mücadele etmeye devam etmiş ve 1958 yılında mevcut kral idam edilmiş ve krallık rejimi yerine cumhuriyet ilan edilmiştir.¹¹

Yirminci yüzyıl, Arap dünyası için siyasi açıdan her zaman olduğundan daha karmaşık bir süreci ifade etmektedir. Bu sürecin yarattığı kargaşa, beraberinde getirdiği iktisadi sıkıntılar ve sosyal problemler ile toplumun her kesiminde hissedilmiştir. Özellikle II. Dünya Savaşı ve 1948'de yaşanan Filistin trajedisi, Arapların dünyaya bakış açısının değişmesine sebep olmuştur. Zira on dokuzuncu yüzyıldan itibaren Avrupa'yı daha yakından tanıma fırsatı bulan Araplar, özellikle pozitif bilimlerde Avrupa'nın ne kadar gerisinde kaldıklarını fark etmişlerdir. Ayrıca Avrupa ile artan etkileşim sonucu yaşadıkları kültür çatışması ile baş etmenin yollarını aramak durumunda kalmışlardır. Ancak yirminci yüzyıla gelindiğinde emperyalist güçlerin kendilerini doğrudan veya dolaylı olarak yönetmeleri ve kendilerinin bağımsızlık, hak, hukuk, hürriyet gibi kavramlardan sistemli

¹¹ Kazan, "Bedir Şakir es-Seyyab'ın Unşûdetu'l-matar/Yağmurun Türküsü Adlı Şiiri", 50-51.

olarak mahrum bırakılmaları üstelik tabii zenginliklerinin sömürülmesi sonucu fakirliğe mahkûm edilmeleri gerçeğiyle yüzleşmişlerdir.

Bu son süreçte ülkede komünizmin çok yaygın olduğu görülmektedir. Ancak zamanla Baas hareketi güç kazanmaya başlamış ve Irak'taki siyasi hayatı büyük oranda kendi tekeline almıştır. Ülkedeki çalkantılı siyasi durum, Seyyab'ı doğrudan ve dolaylı yollarla etkilemiştir. Nitekim Seyyab da bir dönem komünizmin savunucularından olmasına rağmen sonrasında bu görüşlerinden vazgeçmiş ve Baas hareketine katılmıştır. Ardından birçok siyasi hareket içinde yer almıştır. Siyasi kargaşanın yarattığı toplumsal sorunları gözlemleyen Seyyab, şiirlerinde halkın özellikle İngiliz sömürgeci döneminde ve sonrasında yaşadığı sıkıntıları işlemiştir.¹² Yine siyasi ve sosyal çalkantılar dolayısıyla vatanseverlik, vatana özlem, direniş, bağımsızlık mücadelesi vb. konular birçok şiirin ana teması olmuştur.¹³

Seyyab'ı çevreleyen sosyal hayat, onun dünyaya bakış açısını şekillendirdiği gibi yaşadığı olaylar da karakterinde derin izler bırakmıştır. Bu durum onun şiirlerinde açık bir şekilde görülmektedir. Şöyle ki şairin küçük yaşta annesini kaybetmesi ardından anne yerine koyduğu ninesinin de vefat etmesi üzerine anne sevgisinden mahrum kalması, anneye özlem temasının şiirlerinin ana konularından biri olması şeklinde karşımıza çıkmaktadır. Bunun yanı sıra babasının ikinci evliliği sonucu baba ilgisinden yoksun büyümesi, başarısızlığa uğrayan bir dizi aşk hikayesi yaşaması ve hastalığından dolayı çektiği acılar yine şairin edebî hayatına etki etmiştir. Nitekim şairin şiirleri incelendiğinde genel olarak çocukluğa özlem, Ceykûr'a özlem, başarısızlıkla sonuçlanan aşk hikayelerindeki sevgililere özlem, vatanından uzak kaldığı dönemlerde göremediği eş ve çocuklara duyulan özlem ve vatan sevgisi gibi konuları ele aldığı görülmektedir.¹⁴

Seyyab'ın edebî kişiliğinin oluşumunda yukarıda zikredilen amillerin yanı sıra modern dönem Arap edebiyatçılarının ekseriyetinde olduğu gibi, Avrupa ile temas sonucunda Batı'da gelişen edebî akım ve üslupların etkisi olmuştur. Batı edebiyatının Seyyab'ın edebî kişiliğinin oluşumunda etkili olmasının birçok nedeni vardır, bunlar: İngiliz edebiyatı bölümünde okuduğu için İngilizce yapılan edebî çalışmalara vakıf olması, edebiyata olan ilgisi dolayısıyla Batı edebiyatı hakkında harici okumalar yapması, Arapçaya çevrilen İngilizce şiirleri beğenmesi üzerine sözlük yardımıyla da olsa bu şiirleri İngilizce asıllarından okuması ve son olarak solcu şairlerin şiirlerine olan ilgisi bu durumun nedenleri arasında sayılabilir.¹⁵ Buna ek olarak Seyyab'ın miras aldığı zengin Arap edebiyatı hakkında bilgili olması da onun edebî kimliğinin teşekkülüne katkıda

¹² Seyyab, *Dîvânü Bedir Şakir es-Seyyab*, 21.

¹³ Bk. Muhammed Rıza Şirhânî, "el-Vataniyye fî şî'ri Bedir Şakir es-Seyyab", *Mecelletu Külliyyeti'l-Edebiyye* 1/38 (2020).

¹⁴ Semira Karuko - Tayseer Ziyâdât, "Bedir Şakir es-Seyyab'ın Şiirlerinde Özlem", *Yakın Doğu Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 2/1 (2016), 59-78.

¹⁵ Ced', *Bedir Şakir Seyyab*, 18-23.

bulunmuştur. Zira Seyyab, dedesinin evinde yapılan şiir meclislerinde daha çocuk yaşta geleneksel Arap kıssalarını ve efsanelerini duyma imkânı bulmuştur. O, söz konusu meclislerde bin bir gece masallarından tutun tarihî olayların anlatıldığı hamaset şiirlerine kadar kadim Arap kültürünün hafızasında yer etmiş kültürel birikimi geniş bir yelpazede tanıma şansına sahip olmuştur. Bu hikayeler onun hayal dünyasında yeni pencereler açmış ve henüz çocuk yaşta edebiyata ilgi duymasını ve şiirler yazmasını sağlamıştır.¹⁶

Arap kültürü, Seyyab'ın okuduğu şiir divanları ve şairler hakkında yazılan geleneksel kitaplara olan ilgisi sebebiyle de onun edebî kişiliğinin oluşumunda etkili olmuştur. Nitekim o, Mütenebbî (ö. 354/965) ve Ebû Temmâm (ö. 231/846) gibi birçok şairin şiirlerini ezberlemeye ve onları tahlil etmeye büyük bir önem vermiştir. Bu kitaplar özellikle edebî hayatının ilk dönemlerinde onu ciddi manada etkilemiştir. Öyle ki kahvehaneye gittiğinde bile saatlerce söz konusu şairlerin divanlarını okuduğu rivayet edilmektedir. Seyyab'ın edebî kişiliğine etki eden bir diğer kaynak ise çağdaş Arap şairlerinin divanlarıdır. O, dönemin yenilikçi şairlerden kabul edilen Mahmûd Tâhâ (1901-1949) ve Mehdî Cevâhirî'ye (1900-1997) hayranlığını açıkça ifade etmiştir. Nitekim ilk dönem şiirlerinde görülen romantizmde Mahmud Taha'dan etkilenmiş olmasının payı bulunmaktadır.¹⁷

3. Şiirlerini Etkileyen Faktörler

Modern Arap edebiyatçılarından biri olan Bedir Şakir Seyyab'ın şiirleri, yaşadığı dönemde yaygın olarak Arap dünyasını etkileyen Batı menşeli düşünce akımlarından etkilenmiştir. Yirminci yüzyılda Arap dünyasında genel olarak; Romantizm, Parnasisizm, Realizm, Sürrealizm ve Varoluşçuluk gibi akımların yaygınlaştığı görülmektedir.¹⁸ Ancak Arap şairleri bu akımların her birine aşırı derecede bağlı olmak yerine, toplumda hâkim olan siyasi, sosyal ve iktisadi durumlara karşı bakış açıları veya belli bir vakıayı algılayış biçimlerine göre farklı akımların etkisiyle şiirlerini kaleme almayı tercih etmişlerdir. Nitekim Seyyab, önceleri romantik tarzda eser veren bir şair olmasına rağmen zamanla sosyalist gerçekliğe yönelmiştir.¹⁹

Romantizmden etkilenmiş bir şair olarak Seyyab'ın şiirlerinde doğup büyüdüğü köy ortamı önemli bir yer tutmaktadır.²⁰ Zira romantizm, klasisizmin dayattığı her türlü etkiden kurtulmak suretiyle özgürleşme, kent yaşamından tabiata dönüş, duygu ve hayalleri akla önceleme, çevreden ve bireyden hareketle genel bir kavram olarak insani olana ulaşmayı hedeflemektedir. Ayrıca bireyin iç dünyasını görmezlikten gelmek yerine bunu açığa

¹⁶ Seyyab, *Dîvânı Bedir Şakir es-Seyyab*, 13.

¹⁷ Seyyab, *Dîvânı Bedir Şakir es-Seyyab*, 26,27.

¹⁸ Mehmet Yalar, *Modern Arap Şiiri (Kavram - Kaynak - Yapı)* (Bursa: Arasta Yayınları, 2003), 88-120.

¹⁹ Rahmi Er, *Çağdaş Arap Edebiyatı Seçkisi (Şiir-Öykü)* (Ankara: T.C Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, 2004), 56.

²⁰ Resul Bilâvî - Abdulaziz Hammâdî, "es-Sirâ' beyne'r-rif ve'l-medîne fî şî'ri Bedir Şakir es-Seyyab", *el-Mecelletu'l-Lugati'l-Arabiyyeti ve Adâbihâ* 1/25 (2017), 153-164.

vurup acıları ve karamsar duyguları dile getirme ile anlatıda sadeliği ön plana çıkarma gibi ilkeleri savunmaktadır.²¹ Bu bakımdan şairin şiirleri incelendiğinde çocukluk yıllarını geçirdiği Ceykûr oradaki bahçe ve bostanlar, çiftçiler, insanı içine çeken havası ve içe yönelişi sağlayan durağanlığı vb. konuların azımsanmayacak ölçüde kullanıldığı görülmektedir.²²

Seyyab'ın şiirlerini etkileyen bir diğer faktör ise yaşadığı zorlu hayattır. Nitekim şairin daha küçük yaşlarda karşılaştığı güçlüklerin şahsiyeti ve edebî kişiliğinin oluşumunda çok derin etkiler taşıdığı daha önce zikredilmişti. Bunun yanı sıra siyasi eğilimleri de şairin şiirlerinde etkili olmuştur. Zira Seyyab komünist olduğu dönemde komünizmin amaç ve hedeflerini diğer bir deyişle temel mesajını içeren şiirler kaleme almıştır. Ne var ki o, ilerleyen süreçte komünizme olan bağlılığın azalması sebebiyle ve şairin belli bir düşüncede taassup göstermesinin onu edebî açıdan zayıflatacağını düşündüğü için şiirlerini farklı alanlarda yazmaya başlamıştır.²³

Bununla birlikte şairin şıpsevdi karakterinin, fiziksel kusurları ve maddi olanaksızlığı nedeniyle bir dizi başarısız aşk hikâyesiyle sonuçlanması ve yaşamının son dönemlerinde geçirdiği rahatsızlıklar onun şiirine etki eden başlıca faktörler arasında zikredilebilir.²⁴ Siyasi tecrübelerinde olduğu gibi, aşk hayatında da sürekli bir istikrarsızlık içinde bulunan şairin bu değişken ruh hâli ve sürekli bir arayış içinde olması, ancak bir türlü aradığı şeyi bulamaması veya arzuladığı hayatı, işi, aşkı vs. bir türlü elde edememesi onu derin bir üzüntüye itmiştir. Bu durum onun topluma fiziksel olarak olmasa da psikolojik olarak yabancılaşmasına neden olmuştur. Yaşadığı başarısız tecrübeler silsilesi, şairin oldukça duygusallaşmasına ve giderek içine kapanmasına neden olmuş, böylece sürekli bir şeylere hasret duymasına yol açmıştır. Diğer yandan şairin başarısız aşk hikayeleri onun, şiirlerinde kadınları çok çeşitli şekillerde ve yaratıcı bir üslupla tasvir etmesini sağlamıştır.²⁵

Bu bağlamda Seyyab'ın sürekli yeni bir siyasi oluşumun veya toplumsal hareketin içinde yer almaya çalışması ve bir kadından diğerine koşması onun ezilmiş, dışlanmış ve horlanmış benliğinin var olma çabasının bir izdüşümü niteliğindedir. O, yer aldığı her toplumsal olayda toplumla kopan bağlarını yeniden kurma, âşık olduğu her kadında annesine duyduğu özlemi giderme ve bunun neticesinde gelişen kendine dahi yabancılaşmış yorgun benliği onarma çabası içindedir. Ne yazık ki şairin bütün çırpınısları yanıtız kalmış, dahası hayatının son dönemlerinde geçirdiği şiddetli rahatsızlıklar dolayısıyla çok daha zor günler yaşamasına sebep olmuştur.

²¹ Yalar, *Modern Arap Şiiri*, 31.

²² Abdulcebbar Davud Basrî, *Bedir Şakir es-Seyyab râ'idu's-şi'ri'l-hür* (Bağdat: Darü'l-cumhuriyye, 1966), 7-11.

²³ Ced', *Bedir Şakir Seyyab*, 24-25.

²⁴ Ced', *Bedir Şakir Seyyab*, 25-26.

²⁵ Osman, *el-Mükevvinâtu'l-esasiyye*, 18-29.

Seyyab, hem yaşadığı siyasi ve sosyal ortam hem de sahip olduğu fikrî ve duygusal durum bakımından sükûnet ve istikrardan son derece uzaktır. Onun tüm hayatı, sürekli değişkenlik arz eden evreler ve aşamalar döngüsü içinde bir var olma mücadelesidir. Hâl böyle olunca şiirleri de yazıldığı dönemde şairin içinde bulunduğu ruhsal ve düşünsel eğilimin rengini almıştır.

Hanna el-Fâhûrî, Bedir Şakir Seyyab'ın şiirlerinin üç farklı aşama kaydettiğini ifade etmektedir.²⁶ Buna göre daha önce de zikrettiğimiz üzere; çocuk yaşta annesini kaybetmesi, aile sevgisinden yoksun kalması, köy ortamında doğal hayatla iç içe büyümesi, aradığı aşkı bir türlü bulamaması, yaşadığı acılar dolayısıyla içine kapanık bir karakter geliştirmesi, çok hassas bir yapıya sahip olması ve eksikliğini çektiği her şeye karşı şiddetli bir özlem duyması vb. fikrî ve duygusal arka planı onu, doğal olarak edebî hayatının ilk dönemlerinde romantizm akımına yönlendirmiştir. Zira romantizm, onun için benliğinde iz bırakan bütün acıların kelimelere dökülmek suretiyle şiirde ifade bulmasını sağlayan bir üsluptur. Ancak Seyyab, zamanla bireysel sorunlarından sıyrılarak ben merkezci bir kişilik yerine sosyal farkındalığı ve sorumluluğu yüksek bir karakter geliştirmeyi başarmıştır. Bu nedenle katı romantik ve komünist görüşlerini terk ederek toplumsal sorunlara yönelmiştir. Şiirlerinin ikinci aşaması olarak görülen bu evrede toplumun yanlış giden taraflarını, halkın uğradığı zulmü ve yaşadığı acıları dile getirmeye başlamıştır.

Ne var ki zamanla o, yeni gerçekçilik akımına yönelmiştir. Böylece şiirlerinde toplumu derinden analiz etmeye ve bir şair gözüyle onu betimlemeye başlamıştır. Bu aşamaya komünist partiden ayrılıp Arap milliyetçiliği düşüncesini savunmaya yöneldiği dönemde intikal eden şair, şiirlerinde ülkesinin acı gerçeklerini tüm çıplaklığıyla tasvir etmekle birlikte onun için daha parlak bir gelecek hayali kurmaya devam etmiştir. Bu nedenle söz konusu aşamada karanlıklardan aydınlığa çıkılacağı ve böylece daha özgür ve gelişmiş bir ülkeye sahip olacakları umudunu konu edinmiştir.²⁷

4. Modern Arap Edebiyatındaki Yeri

İkinci dünya savaşı ve 1948 yılında yaşanan Filistin trajedisi Arap dünyasında bir kırılma noktasını ifade eder. Zira söz konusu olaylar, modern Arap edebiyatı tarihinde geleneksel kalıpların siyasi, sosyal ve fikrî olarak yıkılmaya başlamasının miladı olmuştur. Zikredilen olaylardan sonra bir yandan Mısır ve Suriye'de siyasi sistem değişime uğrarken diğer bir yandan Irak ve Suriye'de sömürgeci idarelere karşı halk direnişleri baş göstermiştir. Bunun sonucunda toplumda özgürlük ve bağımsızlık gibi kavramlar yaygınlaşmaya başlamıştır.²⁸

²⁶ Fâhûrî, *el-Câmi*, 638-640.

²⁷Fâhûrî, *el-Câmi*, 638-640; bk. Abdu Zeyd Atiyye Hayyâm, "Bedir Şakir es-Seyyab Nakiden", *Mecelletü'l-Kâdisiyye li'l-ülûmi'l-insâniyye* 3/12 (2009), 6.

²⁸ Seyyab, *Dîvânu Bedir Şakir Seyyab*, 50.

Zikredilen hususlar doğal olarak edebî anlayışları ve eğilimleri de etkilemiştir. Bu sürecin sonunda romantizm ve sembolizm akımları; yarardan yoksun, ben merkezli ve iç karartıcı olduğu, ayrıca gerçeklerden kaçmaya yol açtığı gerekçeleriyle tepki toplamıştır. Bunun yerine halkın sorunlarını ele alması ve zaman zaman yol gösterici bir misyon üstlenmesi gibi nedenlerle toplumcu gerçekçilik akımı yaygınlaşmaya başlamıştır. Diğer bir ifadeyle artık şiirin fonksiyonunda ciddi bir değişiklik ortaya çıkmıştır. Buna göre şiirin kulağa hoş gelmesi ve sadece edebî kaygılar taşıması reddedilmiş ona toplumsal bir görev yüklenmiştir. Bu bağlamda şiirin bu yeni fonksiyonunu gerçekleştirmesi için eski biçimsel özelliklerinin değişmesi gündeme gelmiştir. Zira klasik Arap şiirindeki biçimin anlama öncelendiği katı şekilsel kurallar, meramı ifade etmede yetersiz kalmakta idi. Hâl böyle olunca şiirin, söz konusu fonksiyonunu yerine getirebilmesi için yapısal bir yeniliğe gidilmesinin gerekliliği görüşü yerleşmeye başlamıştır²⁹. Bu amaçla her ne kadar kafiyesiz şiir veya çok vezinli şiir gibi biçimsel türler uygulanmaya çalışılsa da bu türler çeşitli nedenlerle eleştirilmiş ve yetersiz kalmıştır. Bunun sonucunda serbest şiir kavramı edebî çevrelerde yaygınlaşmaya başlamıştır.³⁰

Cahiliye Döneminden itibaren Arap şiiri, ufak çaplı değişimlere uğrasa da klasikleşmiş biçimsel kalıpların dışına çıkamamış, kafiye ve vezne dayalı üslup şiirdeki varlığını sürdürmeye devam etmiştir.³¹ Ancak Arap dünyasındaki modernleşmeyle birlikte şiirde geleneksel biçimlere bağlı kalınması yönündeki katı anlayış terk edilmiş, bunun yerine iç ve dış faktörlerin etkisiyle serbest şiire yönelim başlamıştır. Söz konusu faktörleri üç başlık altında özetlemek mümkündür: 1. Arapların, siyasi, sosyal ve fikrî anlamda kemikleşen ve gelenekselleşen bütün yapıların farklı şekillerde ve derecelerde yıkıldığına şahit olması ve bunun neticesinde mevcut yapılara atfedilen kutsiyetin ve bunların değişmez olduğuna dair genel kanının anlamını yitirmesi. 2. Arapların modern dönemde batıyla etkileşimlerinin artması sonucu batı edebiyatına ilgi duymaya başlaması ve özellikle İngiliz ve Fransız edebiyatından etkilenmesi. 3. Sosyalist ve komünist düşüncelerin beraberinde getirdiği özgürlük ve bağımsızlık gibi kavramların Arap toplumunda geniş bir kabul bulması.³²

Arap şiirinin kalıplaşmış biçimsel yapısının yerine biçimden ziyade anlama odaklanan ve bu sayede şaire duygu ve düşüncelerini dile getirme noktasında daha sınırsız bir ifade alanı sunan serbest şiir, modern Arap şiiri için bir dönüm noktasıdır. Ancak burada dikkat edilmesi gereken husus, modern Arap edebiyatında serbest şiire geçişin bir anda olmadığı aksine çeşitli denemeler neticesinde aşamalar kaydedilerek söz konusu

²⁹ Er, *Çağdaş Arap Edebiyatı Seçkisi*, 21-23.

³⁰ Yalar, *Modern Arap Şiiri*, 133-159.

³¹ İbtisâm Kaîd, *el-İltizâm fi şî'ri Bedir Şakir es-Seyyab* (Cezâir: Câmi'atu's-şehîd Hamma Lahdar el-Vâdi, Yüksek Lisans Tezi, 2018), 18; Basrî, *Bedir Şakir es-Seyyab*, 27-29; Muhammed Sa'dûn, "el-Ususu'l-Fenniyye li't-terkîbi's-şî'ri fi kasâidi Bedr Şakir es-Seyyâb", *Mecelletu'l-umde fi'l-lisâniyyât ve tahlîli'l-hitâb* 4/4 (Haziran 2018), 92.

³² Seyyab, *Dîvânü Bedir Şakir es-Seyyab*, 50-51.

üsluba ulaşıldığıdır. Zira her ne kadar Bedir Şakir Seyyab ve Nâzik Melâike (1923-2007) bu alanın öncüleri kabul edilse de Arap dünyasında söz konusu isimlerden önce serbest Şiir denemeleri olmuştur. Söz gelimi Rızkullah Hassûn (1825-1880) tarafından 1869 yılında mürsel Şiir diğer bir deyişle kafiyesiz Şiir denenmiştir. Yine Emin Reyhânî (1876-1940) ve Hâlil Mutrân'ın (1872-1949) Şiirleri, geleneksel Arap Şiiri formuna uymadığı için mensur Şiir yani düzyazı Şiir olarak nitelendirilmiştir.³³

Modern Arap edebiyatı için serbest Şiire geçiş aşaması bağlamında ele alınabilecek bir diğer isim Ahmet Zekî Ebû Őâdî'dir. (1892-1955) Nitekim onun 1926 yılında yayımladığı eş-Őafaku'l-bâkî/Ağlayan Őafak isimli eseri bu alandaki en önemli denemelerden biri olarak kabul edilmektedir. Yine Alî Ahmed Bâkesîr'in (1910-1969) W. Shakespeare'in "*Romeo ve Juliet*" adlı eserine yaptığı tercüme ve Luvîs Avvad (1915-1990) tarafından kaleme alınan "*Blûtûlând*" isimli Şiir koleksiyonu önde gelen serbest Şiir denemeleri arasında yer almaktadır.³⁴

Araştırmanın konusu olan Bedir Şakir Seyyab, Nazik el-Melaike ile birlikte Arap Şiirinin klasik vezinli biçiminden kurtarılması gerektiği çağrısında bulunan ilk kişi olma özelliğine sahiptir. Buna ek olarak serbest Şiiri başarıyla uygulayan ilk Şairlerden biridir. Bu nedenle de modern Arap edebiyatında çok önemli bir yere sahiptir. Zira o, modern Arap edebiyatına yeni ufuklar kazandırma hususunda çağdaşlarının öncüsü olmuş lider bir Őairdir.³⁵

Seyyab, Şiirdeki eski klasik kalıpları kutsallaştırıp onları taklit etmekle Şair olunduğunu zanneden zihniyete karşı direnişçi bir duruş sergileyerek vakiyla yüzleşmeyi tercih etmiştir. Böylece o, yaşanılan çağa uygun yeni bir dil ve yeni bir üslup geliştirerek duygu ve düşüncelerini ifade etmeyi başarmıştır. Onun siyasi hayattaki aktif duruşu, sosyal gerçeğliği inkâr etmeyişi ve Batı edebiyatına hâkimiyeti bu yenilikçi duruşu kendinden emin bir şekilde sergilemesini sağlamıştır. Bu sayede fikrî bir inkılap gerçeğleştirerek Şiirin klasik kalıpların hegemonyasından kurtulması noktasında öncü bir Şair olmayı başarmıştır.³⁶

Yirminci yüzyıl modern Arap edebiyatında görülen bir diğer yenilik ise başta T.S. Eliot'un Şiirleri ve edebî düşünceleri olmak üzere batılı Şairlerin eserlerinde görülen mitolojik ögelerin Arap edebiyatçılarını büyük ölçüde etkilemesi olmuştur. Zira bu dönemde Arap edebiyatçıları, batılı kaynaklardan yaptıkları okumalar neticesinde mitolojik ögelerin Arap dünyasındaki yaygın kabulde olduğu üzere hurafelerden ibaret olmadığını anlamıştır. Nitekim Eliot'un "*Te Waste Land*" (Çorak Ülke) adlı Şiirinde Sir James Frazer'in

³³ Zafer Ceylan, "Modern Arap Edebiyatın İlk 'Serbest Şiir' Deneyimleri", *Ankara Üniversitesi Dil Tarih-Coğrafya Fakültesi Dergisi* 1/55 (2015), 186-187.

³⁴ Ceylan, "Modern Arap Edebiyatın İlk 'Serbest Şiir' Deneyimleri", 188-194.

³⁵ Kazan, "Bedir Şakir es-Seyyab'ın 'Unşüdetu'l-matar/Yağmurun Türküsü' Adlı Şiiri", 28.

³⁶ Fâhûrî, *el-Câmi*, 640.

"The Golden Bough" (Altın Dal) isimli eserinde zikrettiği Temmuz ya da diğer adıyla "Adonis" mitine yaptığı atıflar, modern Arap şiirinde geniş bir karşılık bulmuştur. Öyle ki "Temmuzî Hareketi" şeklinde isimlendirilen bir edebî akım başlamıştır. Seyyab, *Temmuzî Hareketinin* öncü isimleri arasında yer almıştır.³⁷

Zikredilen mite göre, Mısır ve Batı Asya toplumları, bitkisel hayatın mevsimlere göre ölüp yeniden dirilmesi durumunu her yıl ölüp tekrar dirilen Temmuz adındaki bir tanrı tasavvuruyla açıklamıştır. Yine Sümer mitolojisine göre, çoban tanrı olarak kabul edilen Temmuz, tabiatın üretken enerjisinin vücuda gelmiş hâlidir. Söz konusu mitin aslında yenilenmeyi sembolize etmesi, Arap toplumundaki sosyal, siyasi ve kültürel değişime paralel olarak şiirde yenilik arayışında olan Arap edebiyatçılar için uygun bir zemin oluşturmuştur. Zira bu ve benzeri mitlerin sembolize ettiği anlamlar, geleneksel olarak şiirde işlenen güzellik, aşk ve sevgili gibi temalar yerine toplumdaki şiddet, öfke, yıkım ve çöküş gibi durumları ve toplumun ihtiyaç duyduğu yenilenme, değişim, özgürlük ve bağımsızlık gibi kavramları şiire katma imkânı sunmuştur.³⁸ Bu bağlamda Seyyab'ın *Unşûdetu'l-matar* isimli meşhur şiiri zikredilmeye değerdir. Zira söz konusu şiir, hem serbest şiirin en müttekâmil şekilde uygulanmış biçimi olması bakımından hem de içerdiği sembolik ifadeler ve mitolojik atıflarla yirminci yüzyılda Arap şiirinde biçim ve içerik açısından görülen bütün yenilikleri başarılı bir şekilde içeriyor olması yönüyle son derece önemlidir ve sonraki şairler için ufuk açıcı bir niteliği haizdir.

Sonuç

Arap edebiyatı, 19. yüzyıldan itibaren gerek Napolyon'un Mısır seferi ve İngiliz ihtilali gibi siyasi ve askerî sebeplerle gerek matbaa, gazetecilik ve eğitim kurumlarının yaygınlaşması gibi kültürel sebeplerle modernleşme sürecine girmiştir. Bu süreç, birçok yeni soru ve sorunu da beraberinde getirmiştir. Zira modernleşme sürecinde modernizm, sembolizm, toplumcu gerçekçilik vb. batı kaynaklı düşünce akımları ile tanışan Arap şairler, zamanla aruz vezni gibi katı yapısal kurallar içeren geleneksel Arap şiirinin çok hızlı bir şekilde değişime uğrayan yeni Arap toplumuna ayak uyduramadığını düşünmeye başlamıştır. Arap şiiri, cahiliye döneminden çağdaş Arap tarihine kadar konusu bakımından her ne kadar çeşitlilik arz etse de şekilsel veya yapısal olarak büyük bir değişim göstermemiştir. Bu nedenle şiir alanında içeriğin ötesinde yapısal olarak da değişikliğe gidilmesi gerektiği görüşü ağırlık kazanmıştır. Bu noktada araştırmanın konusu olan Bedir Şakir Seyyab, ilk defa yetkin bir şekilde serbest vezinle şiir yazan bir şair olması açısından önem arz etmektedir. Farklı bir arayış içinde olan Arap edebiyatına yeni bir yapısal form

³⁷ F. Betül Üyümez, "Modern Arap Şiirinde Temmuz Akımı ve Cebra İbrahim Cebra'nın Şiirinde Temmuz Miti", *Şarkiyat Mecmuası* 11 (2007), 99-102.

³⁸ Detaylı bilgi için bk. Üyümez, "Modern Arap Şiirinde Temmuz Akımı ve Cebra İbrahim Cebra'nın Şiirinde Temmuz Miti", 101-103.

sunan Seyyab'ın söz konusu çabası, modern Arap edebiyatı için ufuk açıcı bir katkı niteliğindedir.

Kaynakça

- Abbas, İhsan. *Bedr Şâkir es-Seyyâb (Dirâse fî hayâtihî ve şi'rihî)*. Amman: Darü'l-faris, 6. Basım, 1992.
- Basrî, Abdulcebbâr Davud. *Bedir Şakir es-Seyyab râ'idu's-şi'ri'l-hür*. Bağdat: Darü'l-cumhuriyye, 1966.
- Bilâvî, Resul - Hammâdî, Abdulaziz. "es-Sirâ' beyne'r-rîf ve'l-medîne fî şi'ri Bedir Şakir es-Seyyab". *el-Mecelletu'l-Lugati'l-Arabiyyeti ve Adâbihâ* 1/25 (2017).
- Ced', Ahmet. *Bedir Şakir Seyyab: Şair mine'l-Irak*. Amman: Darü'z-ziya, 3. Basım, 1986.
- Ceylan, Zafer. "Modern Arap Edebiyatın İlk 'Serbest Şiir' Deneyimleri". *Ankara Üniversitesi Dil Tarih-Coğrafya Fakültesi Dergisi* 1/55 (2015),185-206.
- Er, Rahmi. *Çağdaş Arap Edebiyatı Seçkisi (Şiir-Öykü)*. Ankara: T.C Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, 2004.
- Fâhûrî, Hanna. *el-Câmî fî târihi'l-edebi'l-Arabi, el-Edebü'l-hadîs*. Beyrut: Darü'l-cîl, 1986.
- Fâhûrî, Hanna. *el-Mu'cez fî'l-edebi'l-Arabî ve târihihi*. Beyrut: Darü'l-cîl, 1985.
- Hayyâm, Abdu Zeyd Atiyye. "Bedir Şakir es-Seyyab Nakiden". *Mecelletü'l-Kâdisiyye li'l-ulûmi'l-insâniyye* 3/12 (2009), 73-83.
- Kaîd İbtisam. *el-İltizâm fî şi'ri Bedir Şakir es-Seyyab*. Cezâir: Câmî'atu's-şehîd Hamma Lahdar el-Vâdî, Yüksek Lisans Tezi, 2018), 18.
- Karuko, Semira-Ziyâdât, Tayseer. "Bedir Şakir es-Seyyab'ın Şiirlerinde Özlem". *Yakın Doğu Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 2/1 (2016),59-78.
- Kazan, Ramazan. "Arap Edebiyatında Serbest Şiirin İlk Örneklerinden: 'Bedir Şakir es-Seyyab'ın Unşûdetu'l-matar/Yağmurun Türküsü' Adlı Şiiri". *Süleyman Demirel Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 1/34 (2015).
- Osman, Amir Ömer Muhammed Ahmed. *el-Mükevvinâtu'l-esasiyye li Şahsiyyeti Bedir Şakir es-Seyyab*. Sudan: Ümmü Derman İslam Üniversitesi, Yüksek Lisans Tezi, 2015.
- Sa'dûn, Muhammed. "el-Ususu'l-fenniyye li't-terkîbi's-şi'ri fî kasâidi Bedr Şakir es-Seyyâb". *Mecelletu'l-umde fî'l-lisâniyyât ve tahlîli'l-hitâb* 4/4 (Haziran 2018).
- Salim, Mehdi. "Ruya et-Teşkiliyye fî Şi'ri Bedr Şâkir es-Seyyâb". *el-Mecelletu's-Serîdî* 16 (2009),111,228.
- Seyyab, Bedir Şakir. *Dîvânu Bedir Şakir es-Seyyab*. ed. Nâcî Allûş. Beyrut: Darü'l-avde, 2016.

Şirhânî, Muhammed Rıza. "el-Vataniyye fî şî'ri Bedir Şakir es-Seyyab". *Mecelletu Külliyyeti'l-Edebiyye* 1/38 (2020).

Üyümez, F. Betül. "Modern Arap Şiirinde Temmuz Akımı ve Cebra İbrahim Cebra'nın Şiirinde Temmuz Miti". *Şarkiyat Mecmuası* 11 (2007),97-118.

Yalar, Mehmet. *Hazırlayıcı Faktörler Işığında Modern Arap Edebiyatına Giriş*. Bursa: Emin Yayınları, 2009.

Yalar, Mehmet. *Modern Arap Şiiri (Kavram-Kaynak-Yapı)*. Bursa: Arasta Yayınları, 2003.

